

Ed.

555. Frumvarp til laga

[77. mál]

um Hæstarétt Íslands.

(Eftir 2. umr. í Ed., 30. marz.)

I. KAFLI

1. gr.

Hæstiréttur Íslands er æðsti dómstóll lýðveldisins. Hæstiréttur hefur aðsetur í Reykjavík. Þó má halda dómþing annars staðar, ef sérstaklega stendur á.

2. gr.

Hæstarétt skipa fimm dómara, og er einn þeirra forseti dómsins. Forseti Íslands skipar dómara, en þeir kjósa sér forseta til eigi skemmri tíma en eins árs í senn og varaforseta til sama tíma.

3. gr.

Synódalréttur er æðsti dómstóll í málum, sem að lögum liggja undir kirkju-dóm í héraði.

Synódalrétt skipa fimm dómara, forseti Hæstaréttar, sem formaður, tveir hæstaréttardómara, hinir elztu að embættisaldri, og tveir guðfræðingar, er Hæstiréttur kveður til.

4. gr.

Nú vikur hæstaréttardómari sæti í máli, forfallast frá störfum, fær leyfi frá störfum um stundarsakir eða sæti hans verður autt af öðrum ástæðum, og setur dómsmálaráðherra að fengnum tillögum dómsins dómara í hans stað prófessor í lögum við Háskóla Íslands, hæstaréttarlögmann eða héraðsdómara, sem fullnægir skilyrðum til þess að vera skipaður dómari í Hæstarétti, og er rétt, að setning gildi hvort heldur er um einstakt mál eða tiltekið tímabil. Skytt er nefndum aðiljum að taka við setningu.

Hæstiréttur ákveður þóknun handa dómurum, er taka sæti í dómnum í einstöku máli eða til bráðabirgða eftir þessari grein, fyrir hvert mál, er þeir taka þátt í dómi eða úrskurði.

5. gr.

Þann einn er rétt að skipa hæstaréttardómara, sem:

1. Fullnægir almennum dómarskilyrðum.
2. Hefur lokið embættisprófi í lögum með fyrstu einkunn.
3. Hefur náð 30 ára aldri.
4. Hefur verið þrjú ár hið skemmsta prófessor í lögum við Háskóla Íslands, hæstaréttarlögmaður, hæstaréttarritari, héraðsdómari, ráðuneytisstjóri, lög-reglustjóri í Reykjavík eða fimm ár fulltrúi í dómsmálaráðuneytinu, fulltrúi saksóknara ríkisins eða fulltrúi héraðsdómara í kaupstöðum landsins og starfað sjálfstætt að dómsmálum.

Skyldir menn eða mægðir að feðgatali eða niðja eða hjón, kjörforeldri og kjörbarn, fósturforeldri og fósturbarn eða skyldir að öðrum eða mægðir að fyrsta eða öðrum til hliðar mega ekki samtímis eiga dómarasæti í Hæstarétti.

Aður en dómaraembætti er veitt, skal leita umsagnar dómsins um dómaraefni.

6. gr.

Hæstaréttardómari vikur úr dómarasæti, ef:

1. Hann er aðili máls eða mál varðar hann að mun fjárhagslega eða siðferðislega.
2. Hann er fyrirsvarsmáður aðilja, hefur flutt málið eða leiðbeint aðilja í því.

3. Hann er skyldur eða mægður aðilja eða í kjörsifjum við hann að feðgatali eða niðja eða að öðrum lið til hliðar, maki eða fyrrverandi maki, niðji systkinis aðilja eða gagnkvæmt eða mægður með sama hætti, unnusti eða unnusta, fósturforeldri eða fósturbarn. Telja skal mægðir haldast, þótt sifjum þeim, sem þær helgast af, sé lokið.
4. Hann hefur borið vitni um málsatvik eða verið skoðunar- eða matsmaður í máli.
5. Hann hefur verið héraðsdómari, gerðardómsmaður um sakarefni eða látið í ljós álit sitt um það sem opinber sýslunarmaður.
6. Hann er svo venzlaður vitni sem í 3. tölulið segir, enda sé krafizt úrskurðar um skyldu vitnis eða heimild til að bera vitni eða heitfesta skýrslu. Sama gildir, ef úrskurða skal um skyldu eða heimild jafnvenzlaðs mats- eða skoðunarmanns til að framkvæma gerð eða staðfesta hana og um skyldu jafnvenzlaðs manns til að láta í té sakargögn.
7. Mál varðar venzlamenn samkvæmt 3. tölulið að mun siðferðislega eða fjárhagslega.
8. Hann er skyldur eða mægður málflutningsmanni að feðgatali eða niðja eða maki hans, kjörforeldri eða kjörbarn, fósturforeldri eða fósturbarn.
9. Horf hans við aðilja eða sakarefni er slíkt, að hætta er á því, að hann fái eigi litið óhlutdrægt á málavexti.

7. gr.

Aðiljar, dómari sjálfur og aðrir dómendur í Hæstarétti geta krafizt þess eða átt frumkvæði að því, að dómari viki sæti í einstöku máli af ástæðum þeim, er í 6. gr. segir.

Dómurinn úrskurðar þau atriði allur í heild sinni.

8. gr.

Hæstiréttur skipar dóminum ritara og ræður aðra starfsmenn dómsins.

Hæstaréttarritari skal hafa lokið embættisprófi í lögum og fullnægja að öðru leyti almennum dómarskilyrðum. Hann tekur laun samkvæmt V.—III. launaflokki laga nr. 92 24. des. 1955 eftir ákvörðun ráðherra að fenginni umsögn Hæstaréttar.

9. gr.

Hæstaréttarritari hefur þessi störf á hendi:

1. Gefur út stefnur til Hæstaréttar.
2. Heldur bækur Hæstaréttar.
3. Annast upplestur skjala í dóminum og tilkynningar frá honum, þinglýsingar o. s. frv.
4. Lætur í té eftirrit af bókum dómsins og skjölum.
5. Varðveitir skjöl dómsins og bækur.
6. Tekur við dómskjölum og stendur skil á þeim og heldur aðra reikninga dómsins.
7. Innir þau önnur störf af hendi, er lög mæla, í þarfir dómsins. Samsvarandi störf vinnur hæstaréttarritari fyrir Synódalrétt.

10. gr.

Hæstiréttur heldur þessar bækur:

1. Þingbók, og skal skrá í hana ágrip af því, er í hverju þinghaldi gerist.
2. Dómabók, og skal rita í hana dóma alla og úrskurði.
3. Atkvæðabók, og skal skrá í hana dómsatkvæði og úrskurða.
4. Málaskrá, og skal rita í hana skýrslu um öll mál, sem til dómsins er skotið, hvenær stefna hafi verið gefin út í hverju máli, hvaða dag það skuli þingfesta, hvort ný gögn o. s. frv. hafi verið fram lögð, hvenær það hafi verið dæmt o. s. frv.

5. Dagbók.
6. Bréfabók.
7. Aukatekjubók.
8. Þinglýsingabók og yfirlýsinga.

11. gr.

Dómsmálaráðherra ákveður, að fengnum tillögum Hæstaréttar, hvaða dag og á hvaða tíma dags halda skuli dómþing, svo og hvenær þingleyfi skuli vera.

II. KAFLI

12. gr.

Rétt er að skjóta til Hæstaréttar málum samkvæmt því, er í lögum segir.

13. gr.

Haldast skulu ákvæði um málsskot í lögum um meðferð opinberra mála.

Rétt er að skjóta til Hæstaréttar úrlausn héraðsdóms í einkamáli, enda banni sérákvæði í lögum það eigi. Nú varðar mál fjárkröfu einkaréttareðlis, og er það áfrýjunarskilyrði, að fjárhæð hennar nemi verðmæti, metið til peninga, kr. 5000.00.

Ákvæði héraðsdóms um kostnað af máli verður eigi skotið til Hæstaréttar, nema í sambandi við áfrýjun dóms eða dómsathafnar.

14. gr.

Áfrýjunarfjárhæð skal ákveða eftir kröfugerð í áfrýjunarstefnu. Nú eru réttilega sóttar saman í máli fleiri kröfur en ein, og skal leggja þær saman við ákvörðun áfrýjunarfjárhæðar. Nú er krafa höfð uppi, en gagngreiðsla jafnframt boðin, og skal eigi litið til gagngreiðslunnar við ákvörðun áfrýjunarfjárhæðar.

15. gr.

Nú varðar krafa innstæðuréttindi, greiðslur, er inna skal af hendi með vissu millibili, kvaðir, afnotaréttindi, ógildingu á skjólum, eignaréttindi yfir fasteign, gildi réttinda o. s. frv., og ákveður Hæstiréttur, að fenginni umsögn aðilja, hvort verðmæti hagsmuna, sem í húfi eru, skuli í því máli teljast nema áfrýjunarfjárhæð.

16. gr.

Rétt er ráðherra að leyfa áfrýjun máls, þó að sakarefni nemi eigi áfrýjunarfjárhæð samkvæmt 13. gr., enda séu úrslit málsins mikilvæg frá almennu sjónarmiði eða varði sérstaklega mikilvæga hagsmuni aðilja. Áður en ákvörðun er tekin um, hvort slíkt leyfi skuli veita, skal gefa aðiljum kost á að tjá sig um málið.

17. gr.

Hvarvetna þess sem heimilt er að áfrýja aðalmáli, er og rétt að áfrýja auka-málum þess, svo sem úrskurðum, vitnamálum, eiðsmálum eða matsmálum, svo og aðfarargerðum og uppboðsgerðum bæði í sambandi við aðalmálið og án þess. Þegar slík mál eru sjálfstæð mál, fer um heimild til að áfrýja þeim samkvæmt 13.—16. gr., eftir því sem við á.

18. gr.

Skjóta má dómsathöfn til Hæstaréttar í því skyni, að mál verði ómerkt, því verði vísað frá héraðsdómi, því verði vísað heim til löglegrar meðferðar, dómsathöfn verði breytt að efni til eða hún staðfest.

19. gr.

Rétt er, að máli sé áfrýjað af hendi beggja eða allra aðilja, en áfrýjunarmálin ber að sameina og flytja í einu lagi fyrir Hæstarétti.

Afsal á rétti til áfrýjunar, hvort heldur er berum orðum eða þegjandi, verður eigi gefið, fyrr en genginn er dómur sá eða úrskurður, sem afsalið á að taka til.

20. gr.

Dómsathöfnum þeim, sem eigi sæta kæru til Hæstaréttar samkvæmt 21. gr., má áfrýja innan þriggja mánaða frá dómsuppsögu eða lokum dómsathafnar. Haldast skulu þó ákvæði 96. gr. skiptalaga nr. 3 12. apríl 1878, lögtakslaga nr. 29 16. desember 1885, 11. gr., uppboðslaga nr. 57 25. maí 1949, 4. gr., laga um stofnun og slit hjúskapar nr. 39 27. júní 1921, 99. gr., og önnur sérákvæði í lögum um áfrýjunarfrest.

Áfrýjunarleyfi í málum þeim, er í 1. mgr. 1. málslíð segir, getur dómsmálaráðherra veitt næstu 6 mánuði til viðbótar, enda sé slíks leyfis getið í áfrýjunarstefnu, er taka skal út á næstu fjórum vikum eftir útgáfu leyfis, sem annars kostar er fyrirgert.

Nú áfrýjar aðili máli, og er gagnaðilja rétt að gagnáfrýja á næstu þremur vikum, þótt áfrýjunarfrestur sé liðinn.

Rétt er dómsmálaráðherra, þótt frestur samkvæmt 2. mgr. sé liðinn, að veita leyfi til áfrýjunar máls allt að tvö ár frá lokum dómsathafnar, ef ríkar ástæður eru til, enda hafi aðilja eigi verið unnt að áfrýja fyrr og honum sjálfum verði eigi um það kennt.

21. gr.

Kæru til Hæstaréttar sæta:

1. Úrskurðir héraðsdómara um:
 - a. Að víkja eigi sæti.
 - b. Að mál skuli falla niður eða því vísað frá dómi.
 - c. Skyldu vitnis til vættisburðar, staðfestingu vættis, viðurlög á hendur vitni, vitnaþóknun og önnur atriði varðandi vitnaleiðslu.
 - d. Hæfi matsmanna og skoðunar, skyldu þeirra til starfans, viðurlög á hendur þeim fyrir vanrækslu í starfi, þóknun þeim til handa og önnur atriði, er varða matsstarfann.
 - e. Skyldu gagnaðilja eða þriðja manns til að leggja fram skjöl eða aðra hluti og viðurlög vegna tregðu til þess.
 - f. Synjun að afla gagna fyrir dómi til tryggingar á sönnun og synjun um öflun gagna erlendis.
 - g. Ákvörðun um tryggingu fyrir málskostnaði.
 - h. Synjun að taka stefnu gilda vegna ónógrar málsreifunar.
 - i. Synjun að heimila meðalgöngu.
 - j. Að frestur skuli veittur.
 - k. Réttarfarssektir.
2. Úrskurðir skiptaréttar, þar á meðal úrskurðir í sambandi við nauðasamninga, nema úrskurðir um:
 - a. Töku bús til gjaldþrotaskipta, meðan skuldunautur lifir.
 - b. Réttmæti kröfu til greiðslu eða eignar í bú og sæti kröfu í kröfuflokki.
 - c. Hvaða eignir draga skuli undir skipti.
 - d. Riftingu ráðstafana, að svo miklu leyti sem þau atriði kunna að koma undir úrlausn skiptaréttar.
 - e. Skiptagerðin sjálf.
3. Úrskurðir fúgetaréttar, nema:
 - a. Um það, hvort fúgetagerð skuli yfirleitt fara fram eða ekki.
 - b. Til hvaða verðmæta hún skuli ná.
 - c. Fúgetagerðin sjálf.
4. Úrskurðir uppboðsréttar, nema:
 - a. Um það, hvort uppboð skuli yfirleitt fara fram eða ekki.
 - b. Hvaða verðmæti skuli selja.

- c. Uppboðsgerðin sjálf.
 - d. Hverjir skuli fá uppboðsandvirði greitt og hversu mikið hver.
 - e. Útgáfa uppboðsafsals á fasteign eða skipi.
- Einnig er hverjum þeim, sem telur héraðsdómara hafa gert á hluta sinn í dómastarfi, rétt að kæra hann fyrir Hæstarétti, og getur Hæstiréttur veitt dómara áminningu eða dæmt honum að greiða sekt að fjárhæð 200—4000 krónur til ríkissjóðs.

22. gr.

Nú vill maður kæra dómsathöfn, og afhendir hann héraðsdómara kæru, áður en tvær vikur eru liðnar frá uppsögu dómsathafnar, ef hann eða umboðsmaður hans var við hana staddur, en ella áður en tvær vikur eru liðnar frá þeim tíma, er hann eða umboðsmaður hans fékk vitneskju um hana.

Vitni og matsmenn, sem staddir eru við dómsathöfn þá, er þeir vilja kæra, mega bera fram kæru með bókun í þingbók.

23. gr.

Í kæru skal kærandi greina:

1. Dómsathöfn þá, sem kærð er.
2. Kröfu um breytingar á henni.
3. Ástæður, sem hann reisir kærana á.

Kæru má styðja með tilvísun til málsatvika, sem hafa eigi áður verið borin fyrir, svo og með nýjum sönnunargögnum.

Nú vill kærandi bera fyrir sig nýja sönnun, og skal hann í kæru greina sönnunargögnin og hvað hann hyggst sanna með þeim.

Skriflegt sönnunargagn skal fylgja kæru í frumriti eða staðfestu endurriti.

Kærandi eða umboðsmaður hans skal undirrita kæru.

24. gr.

Með beiðni leggur kærandi lögmalet dómgjöld fyrir Hæstarétti, og sendir dómari vottorð um þá greiðslu með skjölum málsins.

25. gr.

Nú kemur kæra of seint fram, og beinir héraðsdómari því til kæranda að taka kærana aftur. Ef kæra fullnægir eigi ákvæðum 23. gr., brýnir héraðsdómari fyrir kæranda að ganga frá henni lögum samkvæmt.

26. gr.

Nú virðist héraðsdómara kæra á engum rökum reist, og getur hann ákveðið, að kærandi skuli, ef gagnaðili krefst þess, setja tryggingu fyrir tjóni og óhagræði, er kæra kann að baka gagnaðilja, svo framarlega sem hún veldur frestun málsins. Tryggingu skal setja innan tveggja daga, frá því er kæru er lýst. Ella afgreiðir dómari eigi skjölin, og mál fer leiðar sinnar.

27. gr.

Dómari gefur út, svo fljótt sem kostur er, endurrit í þrennu lagi af öllu því, sem skjöl málsins og þingbækur greina um kæruefnið. Jafnframt er honum rétt, ef því er að skipta, að láta fylgja hverju eintaki athugasemdir sínar. Síðan sendir dómari eitt eintakið til Hæstaréttar, en tilkynnir aðiljum eða umboðsmönnum þeirra, að þeirra eintök séu tilbúin til afhendingar.

28. gr.

Þá er kæra er fram komin, krefur héraðsdómari kærða þegar um greinargerð, er geymi kröfur hans og atvik þau, er hann reisir kröfur sínar á. Rétt er honum að bera fram ný málsatvik og sönnunargögn.

Ef kærði vill bera fyrir sig ný sönnunargögn, skal hann í greinargerð nefna þau og hvað hann hyggst sanna með þeim.

Skriflegt sönnunargagn skal fylgja kærnu í frumriti eða staðfestu endurriti. Kærði eða umboðsmaður hans skal undirrita greinargerð.

29. gr.

Eigi síðar en viku eftir að skjölin komu til Hæstaréttar, geta aðiljar sent honum athugasemdir sínar, og getur hann þá þegar lokið dómsorði á kærnatrði. Jafnan skal þó athuga skjöl þau, sem aðiljar senda, svo framarlega sem málinu er þá eigi lokið í Hæstarétti.

30. gr.

Nú er kæra eigi svo úr garði gerð sem í 23. gr. segir eða annars ófullkomin, og leggur Hæstiréttur fyrir kæranda að bæta úr því, sem ábótavant er, á tilteknum fresti. Ef kærandi fer eigi eftir leiðbeiningum Hæstaréttar, getur hann vísað kærnumáli frá sér.

31. gr.

Hæstiréttur getur lagt fyrir héraðsdómara að leita frekari skýrslna um einstök atriði.

Hæstiréttur getur með þeim fyrirvara, sem hann telur hæfilegan, veitt aðiljum kost á að koma fyrir sig og flytja mál munnlega.

32. gr.

Hæstiréttur kveður á um greiðslu kostnaðar af kærnu.

33. gr.

Hæstiréttur kveður upp dóm í málinu samkvæmt skjölum þess eða munnlegum flutningi, ef því er að skipta. Skal dómur upp kveðinn svo fljótt sem kostur er. Hæstiréttur skal þegar í stað senda héraðsdómara dóminn.

34. gr.

Áfrýjanda ber að afhenda hæstaréttarritara áfrýjunarstefnu fyrir lok áfrýjunarfrests eða áður fjórar vikur séu liðnar frá veitingu áfrýjunarleyfis samkvæmt 2. og 4. mgr. 20. gr.

Í stefnu skal greina:

1. Þann dóm eða dómsathöfn, sem skotið er til Hæstaréttar, og skal dómsorð eða ályktarorð tekið orðrétt í stefnu.
2. Nöfn áfrýjanda og stefnda, stöðu þeirra og heimili.
3. Í hvaða skyni áfrýjað er og hverjar dómkröfur áfrýjandi gerir.
4. Í hvaða starfsmánuði Hæstaréttar þingfestingar máls er óskað.

Nú er farið fram á óhæfilega langan frest til þingfestingar, og leggur hæstaréttarritari málið fyrir forseta Hæstaréttar, er ákveður frestinn.

Þingfesta skal mál fyrsta þingdag þess mánaðar, sem stefnt er til, en rétt er forseta Hæstaréttar að ákveða annan þingfestingardag, þegar sérstaklega stendur á.

Hæstaréttarritari gefur út áfrýjunarstefnu í nafni dómsins og áritar hana um þingfestingardag.

35. gr.

Stefnufrest til Hæstaréttar skal miða við þingfestingardag samkvæmt 34. gr. Frestur skal fara eftir lögum um stefnufrest í almennum einkamálum í héraði. Hæstaréttarritari ákveður frestinn, þegar svo er ástatt, að dómari skyldi gera það samkvæmt áðurnefndum lögum.

36. gr.

Ef mál, sem skotið hefur verið til Hæstaréttar innan lögmæltis áfrýjunarfrests, fellur þar niður, er fellt niður eða því er vísað þar frá dómi, er aðilja rétt að

skjóta því þangað aftur, þótt áfrýjunarfrestur samkvæmt 20. gr. sé liðinn, enda sé áfrýjunarstefna gefin út að nýju innan mánaðar frá uppsögu dóms um niðurfellingu máls eða frávisun. Heimild þessari verður eigi beitt oftar en einu sinni.

37. gr.

Ákvæði þessara laga um áfrýjunarfrest taka eigi til opinberra mála.

38. gr.

Eigi þarf að stefna dómara, þegar máli er áfrýjað, nema kröfur eigi að gera á hendur honum um refsingu, skaðabætur eða aðfinningar.

Eigi verður dómari látinn sæta ábyrgð fyrir málsmeðferð sína eða dóm, þegar máli er áfrýjað, eftir að liðnir eru frestir þeir, er í 1. og 2. mgr. 20. gr. segir.

III. KAFLI

39. gr.

Áfrýjanda ber að koma fyrir Hæstarétt á hinum tiltekna þingfestingardegi og leggja fram áfrýjunarstefnu. Nú lætur áfrýjandi það undir höfuð leggjast, og ber að fella mál niður og dæma stefnda, sem fyrir dóm hefur komið, málskostnað eftir kröfu hans. Sömu meðferð skal hafa, er áfrýjandi mætir eigi á síðari dómþingum eða lætur þá farast fyrir að fylgja málinu fram.

40. gr.

Nú kemur stefndi eigi fyrir dóm við þingfestingu, þótt honum hafi verið birt lögleg stefna, en áfrýjandi leggur fram stefnu og skjöl og flytur mál sitt, og kveður Hæstiréttur upp dóm í málinu. Þessum ákvæðum skal einnig beita, ef stefndi kemur eigi fyrir dóm, er þing skal heyja síðar um mál hans.

Hæstarétti er rétt að leyfa stefnda, sem eigi hefur sótt fyrra dómþing, að taka til varnar í máli með samþykki áfrýjanda eða án þess, ef miklir hagsmunir stefnda eru í húfi.

41. gr.

Veita skal aðiljum frá þingfestingu fjögurra mánaða frest, enda telji Hæstiréttur eigi ástæðu til lengri frests eða skemmri, til að afla gagna og gera ágríp dómsskjala. Gagnáfrýjun skapar eigi rétt til sjálfstæðs frests í máli, að því er gagnsökina varðar.

42. gr.

Málsaðiljar eða umboðsmenn þeirra gera ágríp dómsgerða héraðsdóms og dómsskjala, sem fram koma eftir áfrýjun máls, og leggja það ásamt dómsgerðum héraðsdóms fram á skrifstofu Hæstaréttar fyrir lok þess frests, er 41. gr. segir, í svo mörgum eintökum sem dómnum nægir, enda þarf eigi fleiri eintök af þeim, þótt máli sé gagnáfrýjað.

Nú er máli einungis áfrýjað til staðfestingar, og er nægilegt að leggja fram staðfest endurrit héraðsdóms, nema Hæstiréttur ákveði, að dómsgerðir skuli lagðar fram.

43. gr.

Nú er ástæða til að telja, að formgallar séu á máli, og er rétt að veita aðiljum sérstakan styttna frest frá því, sem í 41. gr. segir, til stuttrar greinargerðar um það efni, þar sem greindar séu málsástæður og rök þeirra um formhlið málsins.

44. gr.

Ágripi samkvæmt 42. gr. skal fylgja samandregin og gagnorð greinargerð hvors eða hvers málsaðilja, er geymi:

1. Kröfugerð hans í málinu, og sé gerð grein fyrir breytingum, er kunna að hafa orðið frá kröfugerð í héraði.

2. Sérstaka tilvísun til þeirra atvika, er eigi hafa áður verið nægilega rakin í málinu og héraðsdómi og aðili hyggst bera fyrir sig.
3. Nákvæma reikningsgerð, ef um hana er að tefla.
4. Upptalningu á sönnunargögnum og einkum þeim, er aflað hefur verið eftir uppsögu héraðsdóms.

45. gr.

Nú vill aðili bera fram kröfur og málsástæður umfram það, sem hann bar fram í héraði, og er Hæstarétti rétt að leyfa honum það, enda hafi hann áskilið sér það í stefnu, grundvelli máls sé eigi raskað, afsakanlegt sé, að þær voru eigi hafðar uppi í héraði, og það ylli aðilja réttarspjöllum, ef eigi væri tekið tillit til þeirra.

46. gr.

Rétt er Hæstarétti, ef sérstaklega stendur á, að leyfa vitnaleiðslur þar fyrir dómi svo og yfirheyrslu aðilja og matsmanna.

47. gr.

Er Hæstarétti hefur borizt ágrip máls samkvæmt 42. gr. og greinargerðir aðilja samkvæmt 43. og 44. gr., ákveður forseti, hvenær mál skuli flytja, og tilkynnir hæstaréttarritari það aðiljum eða umboðsmönnum þeirra með hæfilegum fyrirvara. Málflutningur fyrir Hæstarétti skal vera munnlegur. Hæstarétti er þó rétt að ákveða skriflegan málflutning.

48. gr.

Flytja skal mál um formhlið máls, áður en efnishlið þess er tekin til meðferðar, nema Hæstiréttur ákveði, að málflutningur um formsatriði og efnis fari fram samtímis.

49. gr.

Málsmeðferð hefur á því, að stefna er lesin upp. Síðan heldur áfrýjandi eða umboðsmaður hans frumræðu sína og les upp úr ágripi það, sem máli skiptir. Því næst talar stefndi eða gagnáfrýjandi, eða umboðsmenn þeirra, og les á sama hátt úr ágripi. Eigi skal aðili oftara tala en tvisvar. Er aðili flytur eigi mál sjálfur, er Hæstarétti rétt að leyfa honum að koma fram stuttum athugasemdum, eftir að umboðsmaður hans hefur lokið málflutningi.

Hæstiréttur getur ákveðið, að stefndi eða gagnáfrýjandi eða umboðsmenn þeirra hefji málflutning, enda sé aðiljum með hæfilegum fyrirvara gert viðvart um þá skipan.

50. gr.

Forseti stýrir þinghaldi, og er honum rétt að heimta það, að málflytjandi haldi sér við efnið, og að hefta það, að ræður verði langar úr hófi fram.

IV. KAFLI

51. gr.

Dóma og úrskurði skal kveða upp svo fljótt sem unnt er, þegar málflutningi er lokið.

52. gr.

Áður en dómur eða úrskurður er upp kveðinn í máli, skulu dómendur ræða með sér fyrir luktum dyrum ástæður og niðurstöðu dóms eða úrskurðar, nema útvistardómur sé, og fer þá atkvæðagreiðsla fram. Atkvæði semur sá dómenda, sem forseti kveður til þess hverju sinni. Nú greinast dómendur í meiri og minni hluta, og ákveður meiri hlutinn þá þann dómara, er frumvarp að dómi semur, en minni hlutinn semur þá sératkvæði. Síðan gengur dómurinn í heild eða þeir, er sammála verða, ef ágreiningur verður, frá dómi eða úrskurði.

Forseti stýrir ráðagerðum, ber fram spurningar og telur atkvæði. Afl atkvæða ræður úrslitum.

53. gr.

Sá dómari, sem greitt hefur atkvæði með heimvísun máls, ómerkingu eða frávísun, en orðið í minni hluta, skal atkvæði greiða um efni máls, eftir því, sem við á, og gildir það jafnt, hvort sem mál er flutt munnlega eða skriflega.

Öll atkvæði skal rita á sams konar arkir, er dómurinn leggur til, og skulu þær geymdar og innbundnar að lokum með sama hætti sem tíðkazi hefur.

54. gr.

Í dómi skal greina:

1. Nöfn aðilja, heimili og stöðu, ef unnt er.
2. Greinargerð um kröfur aðilja í einkamálum. Að því leyti sem greinargerð um málsatvik í hinni áfrýjuðu dómsathöfn þykir ábótavant, skal úr því bætt í forsendum hæstaréttardóms. Ef og að því leyti, sem niðurstöðu áfrýjaðrar dómsathafnar er breytt í Hæstarétti, skal hann rökstyðja breytinguna. Nú fellst Hæstiréttur á niðurstöðu áfrýjaðrar dómsathafnar, en eigi á forsendur hennar, og greinir hann þá rök sín í forsendum.

55. gr.

Niðurlag dóms eða úrskurðar skal lesa upp í dómi í heyranda hljóði. Að því loknu skal þess getið, ef ágreiningur hefur verið um niðurstöðu, og lesa þá upp á sama hátt niðurlag ágreiningsatkvæðis.

Alla dóma Hæstaréttar og úrskurði og öll ágreiningsatkvæði skal orðrétt birta í dómasafni hans, enda fylgi hverju bindi af því rækileg efnisskrá. Sá af dómendum, sem dómurinn felur það, annast útgáfu dómasafns ásamt efnisskrá fyrir þá þóknun, sem dómurinn ákveður.

56. gr.

Dómar og úrskurðir skulu byggðir á því, sem fram hefur komið í máli og sannað er eða viðurkennt.

57. gr.

Aðfararfrest skal engan setja í hæstaréttardóma, nema maður sé dæmdur til að vinna verk eða þola athöfn eða ástand. Skal þá ákveða hæfilegan frest í dómi.

Dómsgerðir Hæstaréttar skal gefa út í nafni dómsins og með innsigli hans og nafni forseta.

Hæstaréttarritari undirritar dómsendurrit og önnur endurrit úr bókum eða skjölum dómsins.

V. KAFLI

58. gr.

Meginreglum laga um meðferð mála í héraði skal beita í Hæstarétti, eftir því sem við á, enda sé eigi á annan veg mælt í lögum.

VI. KAFLI

59. gr.

Rétt er Hæstarétti að leyfa samkvæmt umsókn aðilja, að mál, sem dæmt hefur verið í Hæstarétti, sé tekið þar til meðferðar og dómsuppsögu af nýju, þá er sterkar líkur eru að því leiddar, að atvik málsins hafi eigi verið réttilega í ljós leidd í Hæstarétti, er málið var þar til meðferðar hið fyrra skipti, án þess að aðilja sé um að kenna, og að hin nýju gögn muni leiða til breyttrar niðurstöðu í mikilvægum atriðum og svo að öll atvik annars liggi til þess, að slíkt leyfi sé veitt, þ. á m. að stórfelldir hagsmunir aðilja séu í húfi.

Áður en leyfi samkvæmt 1. mgr. er veitt, skal veita gagnaðilja færi á að láta uppi álit sitt.

Hæstarétti er rétt, meðan slíkt mál er þar til meðferðar, að fella niður verkanir dóms þess, sem um er að tefla, að nokkru leyti eða öllu, þó þannig, að trygging sé sett, ef þurfa þykir.

Eigi fær aðili afsalað sér réttarleið þeirri, er getur í grein þessari.

VII. KAFLI

60. gr.

Nú er landsyfirrétti eða einstökum yfirdómara falið í lögum, sem enn eru í gildi, að framkvæma einhverja ráðstöfun, og kemur Hæstiréttur eða hæstaréttardómari í staðinn.

61. gr.

Lög þessi koma til framkvæmda 1. júlí 1962 og taka til mála, sem stefnt er til Hæstaréttar eftir þann tíma.

Lög nr. 112/1935 falla úr gildi samkvæmt því, sem nú var sagt.

Frá gildistöku laga þessara fellur úr gildi XV. kafli laga nr. 85 23. júní 1936. Enn fremur falla þá úr gildi ákvæði þeirra laga um kærur til Hæstaréttar, önnur en ákvæði 169. gr., 1. mgr. 170. gr. og ákvæði í XVI.—XIX. kafla.